

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 35/02-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 10. októbra 2002 predbežne prerokoval sťažnosť KS v Ž., zastúpeného predsedom JUDr. R. U., vo veci porušenia základného práva upraveného v čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. Sdo 3/02 z 27. marca 2002, za účasti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť KS v Ž. o d m i e t a pre zjavnú neopodstatnenosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 18. júla 2002 doručená sťažnosť KS v Ž. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného predsedom JUDr. R. U., vo veci porušenia jeho základného práva upraveného v čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. Sdo 3/02 z 27. marca 2002.

Označeným rozhodnutím najvyšší súd (ako dovolací súd) zamietol dovolanie Sociálnej poisťovne Bratislava (ďalej len „Sociálna poisťovňa“) proti rozsudku najvyššieho súdu (ako súdu odvolacieho) sp. zn. 2 So 40/2001 z 3. júla 2001, ktorým bol zmenený rozsudok Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) č. k. 18 S 176/99-30 z 23. januára 2000 tak, že dve rozhodnutia Sociálnej poisťovne, a to z 19. marca 1998 v spojení s rozhodnutím z 21. septembra 1998, obe vydané pod spoločným číslom 320 203 8010, boli zrušené a vec bola vrátená na ďalšie konanie.

Podľa názoru sťažovateľa došlo k porušeniu ním namietaného základného práva predovšetkým „*pripustením (akceptovaním blanketového dovolania) vecného prieskumu súdneho prípadu v dovolacom konaní*“, čím „*bolo porušené právo zaručené čl. 47 ods. 3 Ústavy SR, t. j. právo rovnosti postavenia účastníkov konania, ktoré je súčasťou práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ľudských právach*“.

Sťažovateľ vidí porušenie označeného základného práva konkrétne v tom, že „*V súdnej veci rozhodnutie odvolacieho súdu (sp. zn. NS SR 2 So 40/01 z 3. 7. 2001) bolo Sociálnej poisťovni doručené 29. 10. 2001. Podľa vyjadrenia KS Trenčín nadobudlo právoplatnosť dňa 30. 10. 2001. Sociálna poisťovňa v súvislosti s týmto rozhodnutím v lehote stanovenej na podanie dovolania učinila procesné podanie, došlé KS Trenčín dňa 21. 11. 2001, ktoré označila ako dovolanie odporkyne. Okrem označenia napadnutého rozhodnutia neuviedla žiadne dôvody opravného prostriedku, ani nevymedzila dovolací petit, len skonštatovala, že podrobné dôvody dovolania oznámi v krátkom čase, resp. vyrozumie Najvyšší súd SR o jeho späťvzatí... Následne až 5. 12. 2001 bolo podané riadne dovolanie spĺňajúce náležitosti § 241 O. s. p.*“

Sťažovateľ zastáva názor, že „*Procesné podania účastníkov konania predstavujú právne úkony, realizované na základe zákonom im priznaných práv a oprávnení. Každý procesný úkon musí spĺňať tak náležitosti stanovené príslušnými ustanoveniami procesnoprávných predpisov, ako aj kritériá platnosti právneho úkonu vo všeobecnosti. Z toho vyplýva, že okrem posúdenia podania podľa obsahu v zmysle § 41 ods. 2 O. s. p.*

po procesnej stránke je nutné zaoberať sa ním ex offio aj z hľadiska absolútnej neplatnosti právnych úkonov v zmysle § 37 a nasl. Obč. zák.“ Na základe uvedeného sťažovateľ odmieta názory, že „Občiansky súdny poriadok vo vzťahu k Občianskemu zákonníku predstavuje špeciálny predpis do takej miery, že kritériá pre posúdenie platnosti právnych úkonov nie je nutné aplikovať aj pri kvalifikovaní podaní účastníkov podľa ich obsahu“.

Ďalej sťažovateľ uvádza, že „Blanketné dovolanie je samostatný procesný úkon, majúci predpísané všeobecné náležitosti, nie je dielčím (čiastkovým) procesným podaním vo vzťahu k využitiu opravného prostriedku. Niet preto dôvodu na postup v zmysle § 43 ods. 1, 2 O. s. p., smerujúci k odstráneniu väd podania“.

Vychádzajúc z uvedenej argumentácie dospieva sťažovateľ k záveru, že v predmetnom konaní „Úmyslom účastníka nebolo podať dovolanie v pravom slova zmysle a teda dosiahnuť bezprostredne preskúmanie napadnutého rozhodnutia dovolacím súdom, ale získať dlhšie časové obdobie na podanie riadneho dovolania, ako je lehota vymedzená v ustanovení § 240 ods. 1 O. s. p. Uvedená právna norma stanovuje jedinú zákonnú lehotu na podanie dovolania bez rozdielu, či dovolanie smeruje proti rozsudku alebo uzneseniu. Ide o kogentné ustanovenie O. s. p. a určenú 1-mesačnú lehotu od právoplatnosti napádaného rozhodnutia nie je prípustné zo strany súdu, tobôž nie zo strany účastníka, ani predĺžiť, ani skrátiť. Ak úkon účastníka smeruje k predĺženiu takejto lehoty, ide o právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom obchádza zákon, a teda podľa § 39 Obč. zák. je neplatný“.

S odvolaním sa na uvedené sťažovateľ zastáva stanovisko, že «Akceptáciou blanketného dovolania Sociálnej poisťovne NS SR porušil princíp rovnosti účastníkov, z ktorého titulu došlo k zhoršeniu nášho postavenia v „základnom“ spore. V danom dovolacom konaní síce NS SR v konečnom dôsledku zamietol opravný prostriedok odporkyne, avšak jeho právny názor je výrazne nepriaznivejší, ako stanovisko odvolacieho súdu» a ďalej konštatuje, že „Proti rozhodnutiu NS SR sp. zn. Sdo 3/02 z 27. 3. 2002

nemáme možnosť, s poukazom na to, že sa jednalo o dovolacie konanie, podať žiaden opravný prostriedok v zmysle O. s. p.“

V závere napokon sťažovateľ vyčíta dovolaciemu súdu, že sa nedostatočne vysporiadal s jeho námietkou neprípustnosti akceptácie blanketového dovolania, čo nezodpovedá právu na odôvodnenie súdneho rozhodnutia.

Na základe uvedeného sťažovateľ žiada, aby „*Ústavný súd SR vyslovil, že rozsudkom NS SR sp. zn. 3/02 z 27. 3. 2002 bolo porušené právo sťažovateľa na spravodlivý súdny proces – právo rovnosti postavenia účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy SR; zrušuje označené rozhodnutie NS SR a vec mu vracia na ďalšie konanie“.*

II.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené alebo podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Ústavný súd je podľa čl. 127 ods. 1 ústavy oprávnený rozhodovať o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej

zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Súdy ako orgány verejnej moci, ktorých úlohou je najmä rozhodovanie o právach, povinnostiach a právom chránených záujmoch fyzických osôb, právnických osôb a štátu, v zásade nemôžu v konaní pred ústavným súdom namietat' porušenie svojich práv.

V danom prípade však podal sťažnosť všeobecný súd, ktorý ako orgán verejnej moci namieta porušenia svojho práva vo vzťahu k rozhodnutiu iného orgánu verejnej moci vydanému v konaní, ktorého bol účastníkom. Sťažovateľovi preto nemožno odopriet' právo domáhat' sa v konaní pred ústavným súdom ochrany svojich základných práv a slobôd, teda nie je možné vyvodit' záver, že by v prípade sťažovateľa mohlo ísť o sťažnosť podanú niekým zjavne neoprávneným.

Predmetom sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa, že najvyšší súd (ako súd dovolací) označeným rozhodnutím porušil jeho právo na spravodlivý súdny proces, a to konkrétne právo rovnosti postavenia účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy.

Zásada rovnosti strán v procese sa prejavuje vytváraním rovnakých procesných podmienok a rovnakého procesného postavenia subjektov, o ktorých právach a povinnostiach rozhoduje občianskoprávny súd (PL. ÚS 43/95, II. ÚS 121/02).

Pod rovnakým postavením účastníkov možno rozumiet' iba také procesné postavenie, ktoré zabezpečí spravodlivý proces. Požiadavka spravodlivého procesu v sebe obsahuje zásadu zaručujúcu pre každú stranu v procese mať rovnakú možnosť obhajovať svoje záujmy a zároveň vylučujúcu mať možnosť podstatnej výhody voči protistrane.

Obsah práva rovnosti ako jedného z určujúcich ústavnoprávných princípov občianskeho súdneho procesu spočíva teda v tom, že všetci účastníci občianskeho súdneho konania (osobitne sporového konania), ako aj iného civilného procesu majú rovnaké

procesné práva a povinnosti, ktoré uplatňujú a plnia za rovnakých procesných podmienok bez zvýhodnenia alebo diskriminácie niektorej z procesných strán. Nerozhoduje procesné postavenie alebo procesná pozícia účastníka, nie je podstatné ani to, ktorý z účastníkov sa stane žalobcom a ktorý z účastníkov je žalovaný (II. ÚS 35/02).

Táto zásada vyjadrujúca „právo na spravodlivý proces“, nutnosť rovnakých „pravidiel hry“ alebo tiež „princíp rovnosti zbraní“ pre všetkých účastníkov súdneho konania je ďalej rozvedená v zákone č. 335/1991 Zb. o súdoch a sudcoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch a sudcoch“), ale predovšetkým v Občianskom súdnom poriadku (ďalej aj „OSP“) a v Trestnom poriadku (zákon č. 141/1961 Zb. v znení neskorších predpisov).

Zákon o súdoch a sudcoch (§ 7 ods. 1 prvá veta) deklaruje, že „Všetci sú si pred zákonom aj pred súdom rovní“. Podľa druhej vety tohto zákonného ustanovenia „Každý má právo na ochranu svojich práv, slobôd a právom chránených záujmov pred súdom, pokiaľ zákon nezveruje túto ochranu iným orgánom“.

Rovnosť účastníkov v súdnom konaní ako prirodzený dôsledok rovnosti všetkých občanov bližšie charakterizuje § 18 OSP, podľa ktorého „Účastníci majú v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie... Súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv“. Táto zásada sa premieta aj v ďalších ustanoveniach Občianskeho súdneho poriadku, predovšetkým v ustanoveniach upravujúcich vedenie konania a priebeh dokazovania.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh je preto možné považovať ten, pri predbežnom

prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (napr. I. ÚS 24/98, II. ÚS 70/99, III. ÚS 100/01).

V preskúmvanej veci pri predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde dospel ústavný súd k záveru o nedostatku priamej príčinnej súvislosti medzi napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu a možným porušením základného práva sťažovateľa upraveného v čl. 47 ods. 3 ústavy a vo väzbe na to aj k záveru o zjavnej neopodstatnenosti jeho sťažnosti.

Keďže podľa názoru najvyššieho súdu boli splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, uvedený súd dovolanie Sociálnej poisťovne proti rozsudku odvolacieho súdu ako oneskorene podané neodmietol (§ 243b ods. 4 v spojení s § 218 ods. 1 OSP), ale o ňom meritórne rozhodol. Pokiaľ ide o rovnosť procesných prostriedkov, ktoré mali obaja účastníci v súdnom konaní na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov k dispozícii, možno konštatovať, že namietaným rozhodnutím najvyšší súd nepriznal Sociálnej poisťovni viac práv, než mal v dovolacom konaní k dispozícii sťažovateľ, ale predovšetkým mu neodňal (resp. neobmedzil) možnosť uplatnenia jeho procesných námietok, ani ho nijakým iným spôsobom oproti druhému účastníkovi konania neznevýhodnil. To platí aj vo vzťahu k celému doterajšiemu priebehu konania.

Ak dovolací súd posúdil dovolanie Sociálnej poisťovne ako účinný procesný úkon, a po tom, čo pri preskúmvaní rozsudku odvolacieho súdu nezistil žiadne vady, ktoré by mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci samej, dovolanie zamietol, nemožno v tejto skutočnosti vidieť porušenie čl. 47 ods. 3 ústavy.

Pokiaľ sa sťažovateľ nestotožňuje s právnym názorom najvyššieho súdu v otázke akceptácie blanketového dovolania, ústavný súd uvádza, že otázka posúdenia podmienok dovolacieho konania je otázkou zákonnosti a jej riešenie samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení zásady rovnosti účastníkov konania ustanovenej v čl. 47 ods. 3 ústavy.

Ústavný súd preto zastáva názor, že namietaným rozhodnutím najvyššieho súdu nemohlo dôjsť k porušeniu zásady rovnosti v civilnom procese, pretože oba subjekty, o ktorých právach a povinnostiach tento súd rozhodoval, mali vytvorené rovnaké procesné podmienky a rovnaké procesné postavenie.

Ak sťažovateľ poukazuje na to, že právny názor vyslovený najvyšším súdom v napadnutom rozsudku je pre neho výrazne nepriaznivejší, je k tomu potrebné uviesť, že aj keby tomu tak bolo, Občiansky súdny poriadok (§ 243b ods. 4 v spojení s § 226 OSP) nezakladá povinnosť orgánu verejnej správy riadiť sa týmto názorom, pokiaľ bol vyslovený v rozsudku, ktorým nedošlo k zrušeniu dovolaním napadnutého rozhodnutia (na to napokon poukazuje aj sťažovateľ v návrhu z 15. júla 2002 domáhajúc sa preskúmania nového rozhodnutia Sociálnej poisťovne č. 320 230 8010 z 13. júna 2002, ktorým opakovane rozhodla o jeho povinnosti vrátiť neprávom vyplatenú sumu). Súčasne to aj znamená, že takto vyslovený právny názor nemôže objektívne ovplyvniť vyváženosť postavenia účastníkov konania.

K úvahám sťažovateľa, podľa ktorých by malo byť prípustné napádať procesné úkony účastníkov občianskoprávneho konania podľa predpisov civilného hmotného práva o vadách právnych úkonov, ústavný súd uvádza, že podľa jeho názoru táto argumentácia nemá žiaden súvis so základným právom na rovné postavenie účastníkov občianskeho súdneho konania odhliadnuc od toho, že v civilnom procese sa zásadne uplatňuje teória, podľa ktorej sa procesné úkony účastníkov konania nemôžu posudzovať podľa občianskeho práva hmotného, ale výlučne podľa kritérií procesného práva.

Ústavný súd už konštatoval, že ak sťažovateľ namietne také porušenie základného práva alebo slobody, ktoré podľa okolností prípadu očividne nemohlo nastať, takúto sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú (II. ÚS 70/00). Pretože podľa názoru ústavného súdu v danom prípade nemohlo dôjsť postupom a rozhodnutím najvyššieho súdu k porušeniu rovnosti (rovného postavenia) účastníkov v konaní pred týmto súdom podľa

čl. 47 ods. 3 ústavy, rozhodol ústavný súd po predbežnom prerokovaní tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. októbra 2002